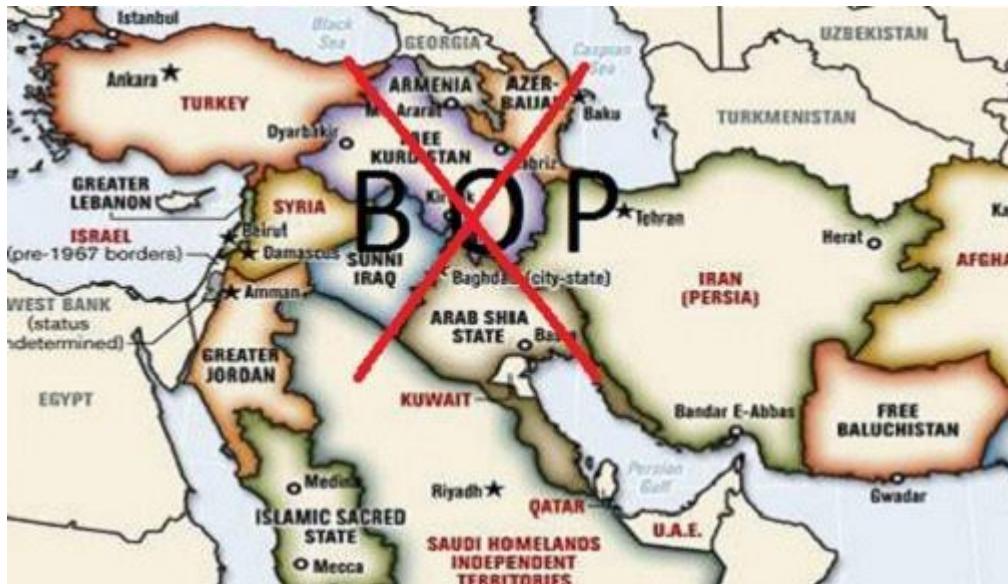

BOGM-ňyzda bogluň

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

BOGM-ňyzda bogluň BOGM-ňyzda BOGLUŇ

«El-Jihat» – Muhammet Faraç, «El-Kaide» – Usame bin Ladin, «Hamas» – Ahmet Yasin, «YŞYD» – El Zerkawi...

«Hizbullahy-da», «El-Seýýafy-da» şuňa goşup bilersiňiz. «El-Nusra», «Ensar Eş-Seriat», «Boko Haram», «Leşkeri-Taýýibe», «Eş-Şebab»... Örän köp yslamçy topar bar. Sanawy näçe uzaltsaň uzaldyp oturmaly...

BMG bu toparlaryň barsyny «terrorçy» sanawyna girizdi. Eýsemde bolsa hemmesi soňky ýarym asyrra orta çykan bu «terrorçy toparlaryny» kim dünýä inderdi?

Soragyň dürli jogaplary bar. Meselem, K.Marksdan sorasak, dialektiki materializm teoriýasyna laýyklykda düşündiriş bererdi:

«Adamlaryň düşünjesi içinde ýasaýan şertleri bilen başa-baş bolýan hadysalary tarapyndan formulirlenýär we yzyndan düşünje herekete şert taýýarlaýar. Bu hadysanyňam emele getirýän täze ýagdayý has soňky düşünjelere ýol arçaýar...»

Köp günbatarly akyldar bolsa yslam fykhyndaky jihat düşünjesiniň radikal hereketlere ýol arçandygyny öňe sürüyär.

Eý-ho! Nätdiňizaý muny! Bu toparlar jihat düşünjesini soňky ýarym asyrda ýadyna salaýdymka?

Meseläniň düýbi şeýleräk:

* * *

Günbatar aýratynam Orta Gündogarda doly garaşsyzlykçy, modernistik, dünýewi, milli bitewiligi öñe sürýän ýa-da çepci-sosialistik hereketleriň garşysyna radikal dinçi toparlary çykardy. Iňlis-fransuz imperializmine garşy göreşmek bileleşigini öñe süren garşydaş güýçler bölünip, para-para edildi.

Döwür «Sowuk uruş» döwrüdi we Günbataryň umumy duşmany Sowet Soýuzydy. Günbataryň iň esasy ýaragy dini röwüşli «global taýpalardy»! Yslamçylaryň aldanylmaý «hudaýsyz kommunistler» arkaly ap-aňsat amala aşyryldy. Owganysgana «jihada» ýollandylar.

Döwür ýurtlaryň biri-birleri bilen üçünji taraplary ara salmak arkaly hüjüm edýän «wekilçilik uruşlarynyň» döwrüdi.

«Sowuk uruşdan» soň «dünýä imperatory» ABŞ Beýik Orta Gündogar Maksatnamasy (BOGM) bilen ýigrimi iki ýurt döretmek üçin «gan sarp edişligini» artdyryp, sebitiň bokuny çykardy. «Demokratiýa» ýalany bilen hoşniýetsizligi gylawlandyrdy.

Ine... Häzir şonuň aýy netijelerini görýäris, başdan geçirýäris. Bir döwür Orta Gündogaryň Pariži hasaplanan Beýruty-Liwany kim bu hala getirdi?

Hawa; soramaly bolýarys: İşleriň bu hala gelmeginde Günbataryň günäsi ýokmy? Ýogsam bolmasa bulary diňleseň bolşundan bäsbyter zeýrenýärler! Sowet Soýuzy dargap naýzanyň uýy özlerine dürtülensoň, geçmiş bilen ýüzleşmezden radikal dinçi çozuslara gargynyp başladylar. Bir döwür «watan goragçysy», «gahryman» diýenlerine «terrorçy» diýdiler.

Olar häzirem özlerinde müýn bardyr öýdenok. Şindizem zoňtar, öýkeli... Yragyň, Siriýanyň, Liwiýanyň, hatda Eýranyň we Gazadaky genosidiň sebäpkäri özleri...

* * *

Bu makalany ýazmak bilen agressiw hereketlere sebäp gözläp, diňe günbatar kolonializmini aýyplap, şerebamizi pürkmek maksadymyz ýok. Adamzat taryhynda bular ýaly seýrek görülen Gaza bilen birlikde bolup geçen weýrançylyklara tutaryk

gözlemek ýaly pikirimiz-ä hiç ýok.

Niýetimiz düşünmek, hemmetaraplaýyn öwrenip aň ýetirmek.

Jöhitler we araplar 1919-njy ýylда Ýaraşyk konferensiýasynda ýaraşdy, yzy bolmady...

Ysraýyl-Palestina çaknyşyklaryny soñlandyrmak üçin 1978-nji ýylда Kemp-Dewidde ýaraşyldy, yzy bolmady...

Bir tarapy aýyplamakdan aňsat zat ýok. Mesele çözgüt üçin «nähili etmegin» gürrüñini etmekde.

Palestina-Ysraýyl urşy haçan soñlandyrylarka? Seretseňizzläň...

Hyály hakyatlar, içi köwülen gymmatlyklar, süýji-süýji boş sözler diňe has köp gan akmagyna sebäp bolýar.

Umumy gürläp, zol Ysraýylyň ýa-da Netanýahunyň garşysyna agyr sözleri aýdyp uruşda üstünlik gazanyp bilmersiňiz. Yüzleşmeli bolarsyňyz;

Milli aýratynlyklar ideologiýalaryň şypbygyny üçege zyňansoň, jemgyýetler syýasy hadysalara diňe dini dahillylyklaryň üstünden garşylyk berermen boldy. Bu Ysraýyl üçinem şeýle, Arap dünýäsi üçinrm şeýle. Bu ýerden çözgüt çykmaýar, çykmazmaz. Ýeke-täk çykalgası bar - dünýewilik.

Adamzat siwilizasiýasy taryhyň dowamynda garym-gatym ideýalardan kemala geldi. Müňlerçe ýyllaryň dowamynda biribirine eýlenip-ýugrulyp gelen adamlary, medeniýetleri gan döküp müň bölege bölüp bilmersiňiz.

Nebsiňiz agyranokmy Orta Gündogara. BOGM-yňyzda bogulyň-da, ylahym!

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 15.10.2024 ý. Publisistika